

Ahol megállt az idő

A kaposvári Róma-hegy a magyar művészet topográfájának egyik kiemelt pontja. Itt áll a modern magyar festészet és iparművészet egyik vezéralakjának, Rippl-Rónai Józsefnek egykori otthona. A nagy kertben álló villa hűen őrzi az 1910-es évek hangulatát, amikor még a nagy festő élt és alkotott falai között.

Persze a ház ma múzeum, a századfordulós művészet rajongóinak zarándokhelye. Recseg a padló, diskurálás morajlik, ma azonban már nem az egykori „nyugatos” barátok és pályatársak verik fel a világ zajától félreeső kúria csendjét, hanem azok a látogatók, akik Rippl-Rónai művein túl kíváncsiak arra a környezetre is, amelyben megannyi híres alkotása született.

Minden olyan ugyanis, mint egykoron, mikor a ház még valóban Rippl-Rónai otthona volt. Még ami halála után meg is változott, a hetvenes években gondos muzeológus kezek azt is visszaállították a családtagok visszaemlékezéseire, valamint a híres enteriőr-képek tanúságára támaszkodva. A testes rusztikus, biedermeier és empire bútorok, az édesapa írőszekrétere, a Szomorúság (1903) című képeről ismert aranyszínű angyalszobor egy hálószozái komódra állítva, a hanyagul leterített tarka kasmirkendők, a perzsaszőnyegek, friss virágok a vázában, az elől „felejtett” utazó koffer, kalapos doboz és napernyő, vagy épp a szobák boltíveket utánozó élénk, telített kék vagy sárga színű kifestése – megannyi részlet, melyek festményein, rajzaiban, pasztellképein is láthatóak.

A kertben található vincellérházból átalakított műterem is olyan, mintha Rippl-Rónai csak az imént lépett volna ki belőle. A sarokban spanyolfal, mögötte régi mosdótál, a látogató szinte a legintimebb zugokig elkalandozhat. A zongora alatt a festő kedvelt kuglikészlete, az asztalon a Munkácsytól kapott festőpaletta. A fogason pedig ott lóg a nagy karimájú szürke kalap, amely mintha csak arra várna, hogy gazdája ismét felvegye.

Félreértés ne essék, van eltérés is, nem is csekély. A ház szobáinak falain egykor szobánként két-három kisebb méretű kép függött, ma pedig csaknem száz darab Rippl-Rónai kép tekinthető meg az épületben. Ezeket időrendi sorrendben helyezték el, követve a festő korszakainak egymásutánját. Életpályájának minden szakasza képviselve van, még hozzá nem is jelentéktelen alkotásokkal. Megtalálható a képek között a müncheni évei alatt készített 'Lányka labdaütővel' c. képtől kezdve a Munkácsy hatása alatt született 'Női fej'-en és az útkeresés időszakából való Mlle Dutille képmásán, Teodor Botkin arcképén és a 'Merengő'-n keresztül az emeleti előtér 1899-es katalóniai útjáról származó zöld tónusú tájképekig, vagy a „kukoricás” (elvonatott fogalommal élve: pointillista) korszakának egyik reprezentánsáig, a 'Tavaszi munkák'-ig és az élete utolsó szakaszában készült 'Fekete kesztyűs nő – Zorka' című pasztellig számos jelentős munkája.

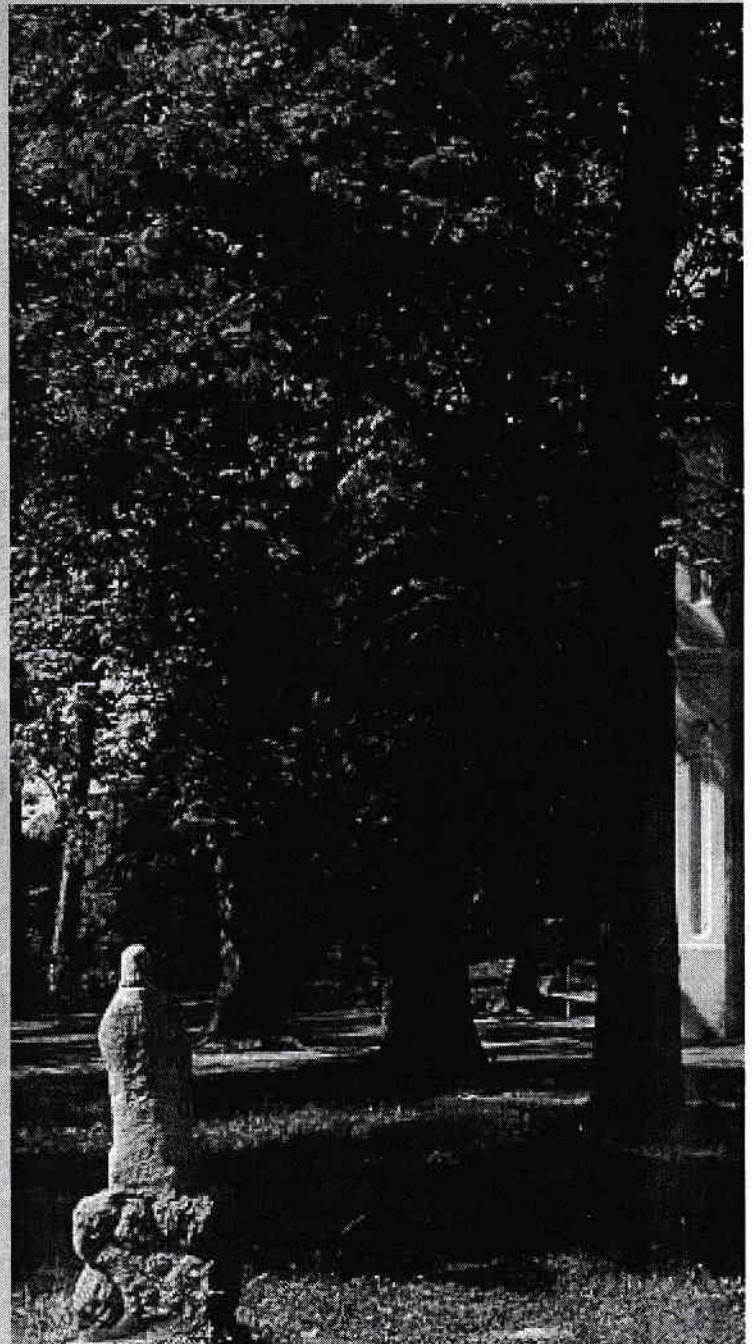
A képeken kívül a családi tulajdonban fennmaradt és a kaposvári múzeum által összegyűjtött iparművészeti tárgyak, köztük az Andrássy-ebédlő egyes darabjaival (Zsolnay tányérok és egy Wiessbadenben fűjt díszüveg), dokumentumfényképek, levelek, kitüntetések és egyéb relikviák is megtekinthetők, melyeknek elhelyezése a családi vitrinek szokásait követi, így együttesük nem üt el az amúgy meglehetősen egyseges és hiteles enteriőrtől. A műterem falán pedig ma fényképek sorakoznak, amelyek segítségével még közelebb kerülhetünk a festőhöz, életéhez, korához.

Rippl-Rónai 1908-ban költözött a Róma-villába. A Kaposváron, a Kapostól délre eső hét domb egyikén, az úgynevezett Róma-hegyen álló házat azonban nem ő építtette, és parkját sem ő alakította ki. A ma is álló ház elődje egy T alaprajzú, földszintes vályogház volt, ami 1865-ben épült. Ezt vette meg a hozzá tartozó birtokkal együtt 1868-ban Gundy György (1820-1880), a pesti német színház igazgatója. Ő volt az, aki az alaprajzzal megegyezően egy emelettel megtoldotta az épületet, homlokzati tetőszerkezetébe pedig bádorgbuzogányos harangtornyot ácsoltatott. A ház körüli kertrészt is ő alakította parkszerűvé a zselici erdőrengetegből megmaradt fák irtásával, díszbokrok és fák, valamint a

fehéroszlopos kaputól a házhoz vezető gesztenyefasor ültetésével, az utak kialakításával. Feltételezhetően maga a domb és a villa elnevezése is a kaposvári származású énekes-színésztől kapta a nevét, aki a birtok kapujára az örök város nevét írta ki, ahol telenként sok időt töltött.

Rippl-Rónai a vásárlást követően különösebb alakítást már nem eszközölt sem a házban, sem a birtokon. Mindössze sárgára festette kívül a villa falait, a zsalugátéereket pedig fehérre. A kertbe élénk színű virággyások kerültek, valamint elszórva régi falusi kőszobrok és barátjának, Medgyessy Ferencnek faragványai.

Képeiről a korszak egyik vezető kritikusa, Lyka Károly szemléletesen így fogalmazott: „Lelki élmények: tehát bizalmas baráti érzést kívánnak. Megszólalnak, mihelyt az otthon csöndjét érzik maguk körül s nyugodtan, békességesen ül előtűk valaki, aki beszédüket megéri. Megütöm a hangvillát s felzöng a zongora egyik húrja – így kelt a mi bensőnkben is rezonanciát e képek valamelyike.” Zárjuk le ezekkel a gondolatokkal sorainkat, a képei által keltett rezgést már úgyszólván csak a Róma-villa felkeresése tudja felülmúlni, a genius loci személyes megtapasztalása.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF ÉLETRAJZA

1861. május 27-én született, Rippl József tanító és Knezevich Anna első gyermekeként. 1881-ben gyógyszerészmester oklevelet szerzett a Budapesti Tudományegyetemen, majd rövid gyógyszerészkedés után a következő évben gróf Zichy Ödön gyermekei mellé szegődött tanítónak. A család révén Németországba került, ahol 1884-től a Müncheneri Akadémián tanult festészetet. 1887-ben Párizsba utazott, majd rövidesen Munkácsy Mihály segédje lett, azonban a kilencvenes évekre már szakított is vele. 1892-ben nyílt meg első önálló kiállítása a Palais Gallierában (az Osztrák-Magyar Monarchia kertü pavilonja), Neuilly-be költözött James Pitcairn Knowles-szal. 1893-ban már szerepelt a Napis- (Próféták-) csoport kiállításán, majd a francia kortárs művészet fellegvárában, a Salon de Champ-de-Mars-ban 1894-ben. Az itt kiállított 'Öreganyám' című képe kirobbanó siker volt, Rippl-Rónai ismert és elismert lett Franciaországban. 1895-ben jelent meg litográfiáival Georges Rodenbach belga költő Les Virges című kötete.

Magyarországon 1896-ban nyílt meg első kiállítása, egyelőre azonban csak egy zárt kör számára, Sima Ferenc országgyűlési képviselő József kör-

úti lakásán. Itt ismerkedett meg gróf Andrássy Tivadarral, aki számára 1896-98-ban komplex ebédlőtértervet készített. Első nyilvános tárlata 1900-ban nyílt a Royal szállóban, majd 1901-ben hazaköltözött Somogyaszalóra. 1902-ben Kaposváron házat vett, de alkalmi kiállításai után első nagy sikerét csak az 1906-os Könyves Kálmán Szalonbeli kiállításával aratta. Ezt követően, már biztos anyagi háttérrel feleségül vette addigi életársát, Lazarine Baudyont, műteremlakást vásárolt a Kelenhegyi úti műteremházban, majd 1908-ban megvásárolta Róma-hegyi birtokát. Ettől kezdve a nyarakat itt, a teleket Budapesten töltötte, ahol közismert közéleti szereplő volt, a Japán kávéház művészszalának törzstagja. 1914-ben feleségével Franciaországba utaztak rokonaikhoz. Az épp kitörő háború miatt kémnek hitték, majd családjával fél évre internálótáborba

került, ahonnan csak párizsi barátai közbenjárására szabadult. 1916-ban hat hétig az olasz front haditudósítójá volt, itt ismerkedett meg Oskar Kokoschkával. 1922-ben a Róma-villát, 1923-ban pedig budapesti lakását is kirabolták, ami hozzájárult egészségi állapotának gyors romlásához, több agyvérzést is kapott. 1927. november 25-én halt meg.

